

Locuinta Redactorului

si

Cancelaria Redactiunii

e in

Strat'a Morariloru Nr. 18.

FEDERATIUNEA

Diurnalul politic, literariu, comercialu si economicu.

Va esi Mercuri-a, Vineri-a si Dominec'a.

Prețulu de Prenumeratune:

Pre trei lune . . . 3 fl. v. a.
Pre siese lune . . . 6 " " "
Pre anulu intregu . . . 12 " " "

Pentru Roman'a

pre a. intregu 30 Fr. = 30 Lei n.
" 6 lune 15 " = 15 " "
" 3 " 8 " = 8 " "

Pentru Inscritiuni:

10 cr. de linia, si 30 cr. taes'a timbrale pentru fiesce-care publicatiune separatu. In locul deschisu 20 cr. de linia.

Unu esemplariu costa 10 cr.

Sciri electr. part. ale „Feder.“

Data in Aradu in 17 aprile, 11 ore 35 min. a. m.

Clubulu romaniloru tineri si-esprime bucuria la absolverea de la Timavia.

Data in Aradu in 20 aprile, la 5 ore 20 min. d. m.

Sosita in Pest'a „ 20 „ „ 5 „ 40 „ „ „
„ la Redact. „ 20 „ „ 7 „**Subscrisii cu acest'a invita fratiesce intieleginti'a romana intrega d'in cottulu Aradului, fara diferentia de principie si partide, la conferinti'a amicale tienenda in Aradu la 27 aprile 1870 st. n., 4 ore dupa media-di, in localitatea indatenata, in interesu preamomentosu alu causei nostre comune natiunale. Invitari speciali nu se voru adresa nimerui.**

Aradu, 19 aprile 1870.

Subscrisi: Ioane Ratiu, Sigismundu Popoviciu, Nicolau Philimonu, Lazaru Ionescu, Alesiu Popoviciu, Demitru Bonciu, Davidu Nicora, Ioane Moldovanu, Ioane Popu, Ioane Popoviciu Desseanu.

In unire e tari'a.

Cetimu in: „Politik“, diariulu intereseloru cehe, urmatoriulu articlu demnu de tota luarea a minte:

Catu timpu au servitu reprezentantii poporeloru, ce persista in opusetiune, de staffagiul pentru pseudo-parlamentarismulu d'in Vien'a, tocmai atita au tienutu sistem'a resturnata si puterea si mandria portatoriloru ei. Indata inse ce au esitu d'in senatulul imperialu Tirolesii si dupa ei Polonii, Slovenii si Triestini, in acela-si momentu a fostu pre capetu si cu glori'a de pan' acum'a a omeniloru constitutiunei d'in Decembre.

Acum'a e unu timpu de transitiune dintr'o stare nesuferita, nesupportabila chiaru, in nisce referentie mai sanetose si mai conforme naturei lucruriloru. Unu ministeriu administrativu va forma de o-cam data valulu, dupa care se voru incepe comunicatiunile, cari se ne duca la ce-va mai bunu, de catu cele, ce au esistatu pana adi. E unu inceputu modestu acest'a, nu trebuie se ne impla tocmai cu illusiuni; dar' pote ca totu-si va fi odata unu „inceputu.“ — Daca e inse se se pregatesca si se se creeze ce-va cu minte, daca e ca se scotemu odata carulu d'in noroiu, trebuie ca d'in nicio parte se nu nepunemu a lenemanele in sinu. Credemu a fi trecutulu pentru totu de-un'a timpii acei-a, in carii poporele si-cugetau incorporata intieleginti'a cea mai mare in eventualele sfere nalte ale guvernului; timpii, in carii poporele lasau ori-ce initiativa pre sem'a cercuriloru acelor'a, pre candu ele insele se dedeau letargiei si unei neiertate negligetic spirituale. Acum'a numai pote succede o opera buna decatu atuncia, candu „vocea poporului“ se face audita tare si claru pana si in cercurile cele mai nalte, spre a li face cunoscutu cu precisiune: ceea ce vremu si ceea ce nu vremu.

Intr'unu statu ca celu austriacu nu e inse de ajunsu, ca fia-care poporu se se face destulu de remarcabilu pre sine numai si se pledeze fiacare pro domo sua; ci aicia opretinde principulu conservarei de sine, ca se se spriginesca unulu pre altulu si se particepe la acesta opera de reconstructiune tote poporele acelea, caroru-a li-si comune interese mai multu ori mai putinu egale seu simile.

Daca Polonii si Slovenii aru fi primitu in Februariu 1867 program'a, ce-o statuare Bohemii

si daca aru fi ajutatu la esecutiunea ei, s'aru fi scutitu pre sine si pro imperiu de multe suferentie si de multe umiliri. Acesta programa inse a fostu asié de correcta si asié cu totalu-totu de esacta, incatu in urm'a urmeloru ei totu-si au revenitu la ea prin parasirea senatului imperialu.

Inse catu timpu pretiosu s'a pierdutu prin acest'a. De ce si-au cumperatu ei prin fapte o invetiatura, pre care potea se li-o de mai multu decatu cu prisosu o cugetare simpla si o cumpenire drepta a lucruriloru in mai putinu de o ora. Impregiurarea, cumca program'a bohema a avutu dreptu, pote se ne magulesca ore-cum; inse acesta impregiurare nu ni va pote restitui multe pierderi dorose, pre cari le-amu suferitu prin aceea, ca d'in partea aliatiloru nostri naturali n'au venit mai curendu la cunoscintia.

In period'a de transitiune de acum'a trebuie se ne unimu cu totii in acea, ca se nu mai cademu d'in nou intr'o gresiel'a asemenea celei d'in trecutulu. Polonulu, Slovenulu, Tirolesulu si Triestinulu dorescu totu asié de bine ca Bohemulu si Moravulu, ca se vina odata o stare de lucruri, care se respecte drepturile vechie si trebuintiele moderne ale fia-carui-a d'in aceste popore. Se facemu dar' o mai strinsa liga spirituale intre olalta, se comparamu tote pretensiunile nostre comune si se ni garantamu drepturile nostre speciale, intru catu se voru pote impacá numai cu intrescele comune. Se ne folosimu dar' de timpulu, care ni se da pentru innoirea unei legeture tari, care se aduca la valoare si indeplinire principiele nostre, si care se lege un'a de alta ca intr'unu lantiu conditiunile esistentiei nostre pentru manuirea toturoru-a.

Trebuie se ne sentimu si intielegemu cu acuratetia unulu pre altulu, pentru ca se facemu de rusine violenti'a inamiciloru nostri comuni, a caroru tinta remane in totu-de-un'a acea-si, si carii nu voru nimic'a mai putinu, decatu de a ne desbiná in totu-de-un'a. Nici unu poporu se nu semailascedusu de la flamar'a comuna prin promisiuni, cari se inspira dor' conducatoriloru s'ei. Se ne aducemu a minte de trecutulu, care ne a invetiatu cum fi de fapte atatu de amare, cumca numai o solidaritate tare pote se ne indestuleze si se indeplinesca tote, la cate sunt'emu indreptatiti. Se ne ferimu d'in calea ademeniriloru contrariloru, fia ele catu de stralucite! Scimu cumca Bohemulu si Moravulu voru remane tari si neclintii pre langa declaratiunea loru, scimu cumca Polonulu va pastra dreptulu seu in deplin'a lui mesura, scimu cumca Slovenulu si Triestinulu se voru arangia dupa trebuintiele loru si ca Tirolesulu va tiené la vechiele stipulate ale tierci sale, la privilegiele si drepturile sale; inse tote aceste-a se potu prebine regulá astfelu, incatu totulu se se intemple in intielegere comuna, ca-ci numai prin acesta intielegere potemu garantá unei noue si mai bune stari de lucruri o durata sigura. Pote ca se voru radice voci si d'in celea-lalte tiere germane ale imperiului, ale caroru conducatori de pana acum'a au fescelitu-o cu doctrinarismulu loru; — voci, cari se se decida imperativu pentru nou'a aliantia a poporeloru.

„Fia carui-a ce-i alu lui si toturoru dreptu si indestulare“, — asta se fia devis'a noiloru confederati. D'in acesta devis'a inse se veda si compatriotii nostri germani d'in Bohemia si Moravia cumca noi nu cautamu nici decatu ca se-i suprematisamu cum-va.

„Cu toti germanii d'in Austria se voru intielege declarantiu bohemi mai curendu si mai lesne decatu cu germanii d'in Bohemia“ — dese mai de-una-di unu omu de statu, care se interesá forte multu de cursulu lucruriloru in imperiu; dupa cum ne informamu d'intr'o scire demna de crediutu.

Ore acesta vorba fatale, in care diace atata dorere si atatea consecintie teribile, se remana intotdeun'a adeverata? Noi n'amu cercatu nici odata de a suprematisa pre germanii d'in Bohemia. Indata ce voru voi se faca pace cu noi, li intindemu cu franchetia si onestitate man'a nostra compatriota, care voiesce, ca ei se aiba acele-a-si drepturi, pre cari noi le cerem si pentru noi. „Foi'a nescrisa“ pre carea li-a lasatu-o degia declaratiunea nostra, deplin'a garantare a desvoltarei loru natiunale pre langa o catu se pote mai mare libertate politica si pre langa selfgovernment municipalu, tote acestea li stau inca spre despusetiune. D'in tota inim'a vremu odata o adeverata pace natiunala in tierra si sfersitulu toturoru acestoru certe si lupte, carile sugu meduva patriei nostre comune. Noi n'amu doritu niciodata subjugarea unui poporu prin celu-a-laltu, ci amu recunoscutu-o intotdeun'a de semnulu unui sentiu servilu, candu o natiune voiesce se faca d'in ce'alalta serv'a ei umilita. Inse tocmai pentru acesta e de trebuintia, ca se se creeze o adeverata federatiune a poporeloru, in care unulu se ste pentru toti si toti pentru unulu; — o federatiune, care se garanteze desvoltarea libera a fia-carui poporu si care se apere dreptulu specialu alu fia-carei tiere, intru catu inse acestu dreptu nu despretiuesce interesele celoru-lalti.

De li va succede poporeloru, ca se fundeze acesta federatiune, atuncia fia-ce guvernulu o va primi de program'a sa si va trebui se lucreze in spiritulu ei. Atunci nu trebuie se mai acceptamu o incertitudine nesigura, atuncia vomu ave in mani garanti'a unui viitoru certu si siguru, si nu vomu mai lasa se ni-o rapescanimenea.

Pana aicia diariulu „Politik.“

Va se dica, daca presupunemu cumca acestu diariu e expresiunea opiniunei publice a Cehiloru atuncia Cehii ceru o federatiune, care se garanteze desvoltarea libera a fia-carui poporu catatate; — si se pare cumca acesta ar' fi si ide'a celoru-a-lalte natiunalitati a le Austriei.

Ce facu romanii pentru a se alia acestei idee? — Ca-ci ve incredintiez, daca romanii voru lasa se li scape si acesta ocaziune, daca voru lasa ca ide'a se se localizeze numai la poporele, cari o manifesta in gura mare, daca romanii nu voru ajuta se generalizeze caderea constitutiunei d'in Decembre a supra imperiului intregu, — atuncia lupt'a nostra va deveni d'in ce in ce mai grea, ca-ci in urma nu va mai fi nimeni in opusetiune afara de noi, pre candu adi avemu atatea natiuni, cari au interese comune noe si se lupta alaturi cu noi. — In momentulu candu tote natiunile dau cu piciorulu starei de facia a lucruriloru, numindu-o nesuferita si nesupportabila, au si romanii dreptulu si detoria de a-i da cu piciorulu, — ca-ci pregetandu si remasi singuri pre campulu de lupta, nimeni nu se va mai sparia de opusetiunea nostra singurateca. Nepasarea nostra ne pierde. Se nu ne miramu, daca organele nostre de publicitate au devenitu in timpulu d'in urma moi si impacaciose; ca-ci, cum dice mai susu compionulu preseii boheme, contrarii voru se totu-de-un'a se ametiesca capetele pana si a conducatoriloru nostri cu promisiuni lucie, dar' guvernulu minciunose Cine ar' crede cumca unguu, chiaru de-aru promite-o, voru gasi in ei atata sentiu de dreptate, incatu se redce, d. es., autonomi'a Transilvaniei, pre carea au rapitu-o fara consentiementulu romaniloru? — Si apoi nici nu avemu noi se ceremu de la Unguri ce-va, ca-ci ei nu sunt competenti se ni de nimic'a. Candu unu facatoru-de-rele comite o infractiune in avere publica ori privata, nu e facatorulu-de-rele instantia competenta, de la care ai a cere inderetu cele rapite; ci justitia. Se pote chiaru, ca justitia reu-informata se fia legalisatu apropiarea facatorulu-de-rele; asta

inse nu schimba nimic'a d'in fiint'ia dreptului, căci cu toată asta, a două di, justiti'a bine informata va revocá o sentintia ori o aprobare nedrepta. Acésta justitia până adi reu informata e tronulu. Numai transactionile directe cu tronulu i potu tienne pre romani pre terenulu absolutu alu drepturilor lor; transactioni de alta natura inse, cari unite cu umilire s'e se subordoneze interese-lor unei alte natiuni, sunt periculoase, criminale chiaru. Ce dreptu mai multu potu avé Ungurii in acésta tíera, unde in numeru sunt mai egali cu noi, unde prin istoria sunt cu multu mai tardiu veniti decâtu noi? — Acésta influintia binefacatoria si indreptatita asup'ra tronului trebuie s'e se exerciteze inse laolalta si in acel'a-si timpu cu celelalte natiuni nemultumite. A acceptá s'e culegemu fructele seminate de altii, e nedemnu si periculosu. Căci s'e ne aducemu a minte, cumc'a nimeni in Austria nu e obligatu de a se face apertorulu nostru si rescumperatorulu drepturilor nostre, afara de noi insi-ne. Adi foia se intorce si fia-care si-cauta de interesele sale proprie. In principiu au si inceputu organele opusetiunei a loca lisa reform'a Austriei, — astu-feliu încatu noi necercandu de a o generalisá, ne vomu tredi d'in nou cu renumitulu respunsu: „A plange potemu, dar' a ajutá nu,“ căci ei si-voru fi ispravitu trebile si ne voru lasá pre noi in voia sortii si a neenergiei nostre.

S'e ne grabimu dar' de a ne declará solidari cu natiunile nemultumite ale Austriei; s'e pasimu la o acivitate comuna cu ele, căci mani chiaru va fi pretardiu, mani chiaru se voru bucurá numai a ceia de fructele restornarei constitutiunei, cari voru fi ajutatu a o resturná, — mani nu va mai vré nimene s'e primesca man'a de infratre a unui poporu fara energia, spre a capetá in schimbu o noua piedeca in drumu, pre unguri. Ungurii chiaru tindu intr'acolo ca s'e localizeze reform'a Austriei, — s'e nu lasámu timpu poporeloru ca s'e veda, cumc'a intru reconstrucțiunea Austriei inamiciti'a Ungurilor se pote incurjá. Romanii au nenorocirea de a nu avé incredere in poterile loru proprie; noi nu ne-amu convinsu inca cumc'a: poterea si mantuirea nostra in noi este!

Varro.

D'in caus'a procesului nostru de pressa, fiindu indepartat pre câte-va d'ile. In Tirnavia, nu poturam locu in diariulu nostru până acuma urn'orului reclamu:

Dle Redactore!

In nrulu 14—346 si 19—351 alu „Federatiunei“ d'in a. e., unde dedusi „clubulu natiunali alu deputatoru rom. d'in Pest'a“ alu „douilea votu de neincredere“ si dechiarasi pre DD. V. Babesiu si Al. Mocionescu, era in deosebi pre celu d'antaiu de tradatoriu, — apelasi totu odata la opiniunea publica, si dechiarasi că colonele „Fed.“ stáu fiesce carui-a deschise, etc.

Urmandu dara apelului Dtale, si basandu-ne pre dechiaratiunea Dtale, venimu a ni dá opiniunea nostra carea, precum amu sciricitu si intielesu, este si opiniunea intregi poporatiuni d'in Banatu, basata pre trecut, pre fapte. Ma ca s'e evitámu polemiele ori chiaru personalitati, dechiarámu pre scurtu:

Dlu V. Babesiu, pre care Dta lu numesci tradatoriu, este barbatulu nostru celu de mai mare incredere, noi suntemu convinsi că nu e tradatoriu, si urmámu suaturile lui si la bine si la reu, pentru că de candu audimu de numele lui, de candu scimu de elu, — neci odata n'a fostu tradatoriu, si pururea credintiosu natiunei; nu numai că n'a venatu dupa interesele sale proprie, ci chiaru le a si jertfitu impreuna cu existint'ia sa, — pentru natiune. Daca ne va dá perirei prin tradare, atunci perimu, căci mai bunu de cătu pre elu, pre nime n'avemu, carui-a s'e ne incredemu.

Dni Mocionescu, cari facu parte d'in „clubulu natiunali“, impreuna cu toti membrii familiei de ilustru nume, — sunt pentru noi totu asié. Era cei-a-lalti membri ai clubului natiunali se bucura naintea nostra de stim'a si veneratiunea cea mai profunda.

In cele ce privescu „clubulu natiunali“, Ti-punemu numai doue-trei intrebări:

1) Noi punemu clubulu natiunali ca inim'a unei persoane morale natiunale si analogia drepta cu inim'a unui corpu fisicu; deci Te intrebámu: Pre cine lovesci, candu lovesci in „clubulu natiunali“?

2) Permisu este unui natiunalistu zelosu, sinceru si priceputu ca, sub ori-ce feliu de impregiurari — afara laca insu-si este faciarnicu si tradatoriu — s'e lovesca in acésta corporatiune?!

3) Lovindu clubulu natiunali si prin urmare nesundu la nemicierea lui, — cugetat'ai Dta: cui faci servitie?!

In fine mai avemu si o rogare: S'e onorezi cu nu-

merulu in care va aparé acésta opiniune si pre neabonatii „Federatiunei“, precum i-ai onoratu cu nrulu 14—346, precum pretinde loialitatea si nepartialitatea.

Ast'a este la noi opiniunea publica.

Remanemu ai Dtale

Datu in Temisior'a, in 31 mart. st. n. 1870, d'in siedinti'a conferintiei tienuta ad hoc.

bineveitori:
Dr. Vasiciu,
ca presiedinte.
Georgiu Ardeleanu,
ca notariu ad hoc.

Inainte de a respunde la intrebările, ce onorabil'a Conferintia d'in Temisior'a ni le pune, observámu urmatoriele:

Noi nu adorámu person'a nimeni; inteligenti'a impreunata cu moralitate si fapte bune: éca unic'a autoritate, carei-a noi ne amu supusu si ne vomu supune totu-de-un'a. D'in contra, noi vomu combate si vomu numi cu numele loru genuinu tote faptele rele, fia ele ale ori sicui; diurnalistic'a nepartiale nu pote s'e pardoneze nimic'a in acésta privintia. Hanc venim damus petimusque vicissim. Noi amu combatutu una fapta autinationala a Dlu V. Babesiu, spriginita si de DD. Mocionescu in clubulu deputatoru romani d'in Pest'a, fara de a voia a li nimici terenulu ca in viitoriu s'e nu pota fi luptatori fideli ai natiunei. Ba, noi apretiuimu meritele mari a le numitoru domni si sperámu multu de la dinsi; si chiaru pentru că dámu tributulu cuvenitu meritelor, avemu totodata detorint'ia de a combate si smintele si gresielele. Apoi, daca onorab. Conferintia d'in Temisior'a aproba fapta combatuta si caracterisata de noi a Dlu V. Babesiu, noi nu o vomu aprobá neci una data, ba cu cătu unu omu publicu se bucura de una incredere mai mare, cu atátu va fi mai severa detorint'ia nostra de a-i combate faptele rele. Ne dore si pre noi, că detorint'ia nostra de publicisti nepartiali ne a silitu a dictá una sentintia severa a sup'ra faptei unoru barbati stimati ai natiunei nostre, precum sunt DD. Babesiu si Mocionescu, inse detorint'ia trebuie implinita fara de respectu la persone séu la relatiiu sociali. Se scie d'in istoria, că Brutus si-a decapitatu pre doi fii ai séi, cari conspirara contr'a republicei si, dupa acestu actu de justitia, a mersu a casa si a plansu. Fara ca s'e pretendemu a fi unu Brutus, intrebámu pre onorab. Conferintia d'in Temisior'a, daca Brutus a facutu bine séu reu? Mai este inca unu punctu, in care nu potemu fi un'a necé decâtu cu on. Conferintia, si a nume, noi vomu urmá suaturile bune ale ori si cui, dar' cele rele ale nimeni, si, pana ce vomu poté, nu ne vomu invoi ca s'e perimu prin tradarea nimeni. Apoi DD. Babesiu, Mocionescu si cei-a-lalti membri ai clubului natiunali inca se voru bucurá de stim'a si veneratiunea nostra cea mai profunda, inse numai sub conditiunea, că voru lucrá romanesc. Altmintre vomu fi implacabili, asié cătu, daca onorab. Conferintia d'in Temisior'a spriginisce pensunarea honvediloru magiari d'in 1848—9, apoi noi ni esprimemu neincrederea nostra chiaru si onorabilei Conferintie d'in Temisior'a, ca unei-a, carea nu sente romanesc, si condamnámu totodata si opiniunea public'a d'in Banatu, încatu adeca ar' consenti cu Onorab. Conferintia. Acést'a este si va fi pururea consciint'ia nostra neclatita. Cătu pentru person'a stimata a Dlu V. Babesiu, apoi trebuie s'e dechiarámu, că noi nu amu numitu tradatoriu pre acestu barbatu stimatu alu natiunei nostre, căci acést'a ar' fi una calitate permanente si reutatosá; apoi noi presupunemu, că Dlu Babesiu nu a facutu propunerea sa d'in reutate, ci d'in gresiela, căci altmintre ar' trebui s'e lu condamnámu pentru totu-de-un'a, inse acést'a nu o-amu facutu, ci amu voitu numai, ca unu barbatu ca D. V. Babesiu s'e nu mai comita una asemene gresiela si s'e se padiesca in viitoriu de a duce prin gresiela sa in ratecire pre unu clubu alu deputatoru romani, care se numesce „natiunali“ si care, precum se esprime forte nimeritu on. Conferintia d'in Temisior'a, ar' trebui s'e fia, prin tote faptele sale si nu numai cu numele, anim'a natiunei. Cu unu cuventu, noi amu datu Dlu Babesiu si spriginitoriloru séi numai una corectiva. Era votulu nostru de neincredere, ce lamu datu clubului natiunali d'in caus'a conclusului séu de neutralitate in una cestiune carea, dupa parerea nostra, este una cestiune de principiu inviolabilu natiunali, se pote straformá in votu de incredere indata ce clubulu natiunali, ca a tare, va dovedi prin faptele sale că merita acestu votu, care noi dorimu d'in anima a i-lu poté dá.

Aceste observatiuni, esceptar'du ultim'a rogare a on. Conferintie d'in Temisior'a, ne ar' dispensá de la detorint'ia de a respunde la cele trei intrebări ce ni se punu. Cu tote aceste-a vomu respunde si la intrebările d'in cestiune, si a nume:

La intrebarea prima. Candu clubulu natiunali va mai dovedi prin faptele sale că nu este anim'a adeverata a unei persoane morale, adeca a natiunei romane, apoi, precum lamu lovitu in Nrii 14—346 si 19—351 ai diariului nostru, asié lu vomu lovi si in viitoriu, pana ce vomu senti, că nu a peritu d'in noi tota consciint'ia romanesc. In acestu intielesu suntemu convinsi, că anim'a natiunei va fi cu noi căci, daca ni ar' lipsi acésta convingere, apoi amu fi aruncatu de multu pen'a d'in mana si, ca omu fara de convingere propria, amu admirá numai tote faptele clubului natiunali, precum face onorab. Conferintia d'in Temisior'a, carea este gat'a a merge la perire chiaru si prin tradare. Respundemu dara, că noi amu lovitu una fapta de tradare natiunale, spriginita prin majoritatea clubului, si vomu lovi totu-de-un'a asemene fapte precum si pre acei-a cari le voru spriginí, fia chiaru si Conferintia d'in Temisior'a séu opiniunea publica d'in Banatu. Acést'a este consciint'ia nostra neclatita.

La intrebarea a doua. Nu numai că nu este permisu ci, d'in contra, este detorint'ia fia-carui natiunalistu zelosu, sinceru si priceputu ca, sub ori-ce feliu de impregiurari, — chiaru si cu periculu d'a fi numitu faciarnicu si tradatoriu prin On. Conferintia d'in Temisior'a, — s'e lovesca in una corporatiune, fia chiaru „clubulu natiunali“, daca se abate de la detorintiele sale, de la misiunea sa. Chiaru daca On. Conferintia d'in Temisior'a ni ar' dictá ori-ce pedepsa, noi ni vomu impleni totu-de-un'a acésta detorintia. Apoi, dupa convingerea nostra, nece pensunarea honvediloru magiari d'in 1848—9, nece conclusulu de neutralitate alu clubului natiunali in acésta cestiune, nu potu s'e fia iertate clubului natiunali sub neci una impregiurare.

La intrebarea a treia. Lovindu clubulu natiunali d'in caus'a conduitei sale in cestiunea pensunarei honvediloru magiari d'in 1848—9, noi amu cugetatu si cugetámu inca cu tota seriositate, că facemu unu servitiu sinceru natiunei nostre carea, precum credemu noi, nu are nece decâtu voia de a merge la peritiune chiaru si prin tradare, si noi credemu că sunt omeni faciarnici si tradatori acei-a, cari voiescu a ne impedeá intru implenirea detorintiei nostre de servitori fideli ai natiunei romane. Accentuámu totodata aci că, dupa ce faptele clubului natiunali denunciate prin noi opiniunei publice nu au fostu demintite si combatute de nimene, ba că insu-si clubulu natiunali a decisu a nu ni respunde, dicemu, accentuámu că acestu-a este cuventulu nostru ultim u in acésta afacere de trista memoria.

Éra cătu pentru rogarea ultima a Onor. Conferintie d'in Temisior'a, nu suntemu in pusetiunea si neci că avemu detorint'ia de a i-o impleni, căci noi nu tramitemu diariulu nostru, afara de abonatii nostri, decâtu séu in schimbu pentru diarietate d'in Roman'a, séu, in semnu de stima, unoru barbati romani, séu, in fine, numai eceptiun'al minte, unoru pre-putini cetitori ai nostri, cari d'in lips'a mediulocelor nu se potu prenumera. Ne aducemu inse a minte, că unu domnu romanu d'in Pest'a a comandatu la noi retiparirea a 600 esemplarie d'in Nr. 14, si apoi noi credemu a avé dreptulu de a vinde ori si cui ori-câte esemplarie d'in diariulu nostru. Nu se tiene de noi a scí, că ce a facutu acelu domnu cu cele 600 esemplarie camperate, elu a potutu face ce a voitu. Daca Onor. Conferintia d'in Temisior'a séu ori-cine va comandá, nu ni pasa, chiaru si 10,000 esemplarie d'in numerulu presinte alu diariului nostru, nu are decâtu a ni tramite pretiulu retiparirii, si dorint'ia i va fi implinita fara aménare.

Ionu Porutiu.

Cuventarea deputatului Emericu B. Stanescu

(tienuta in siedinti'a de la 12. febr. a camerei reprezentatoru in caus'a teatrului natiunali.)

(Fine.)*

Eu credu, că este in interesulu legelatiunei, ca s'e se cultive si poporulu celu mai de rondu, cu atáta mai alesu, cu cătu dlu Szlavy dice, că romanii sunt atátu de

*) Vedi Nr. 33 alu „Feder.“

necultivati încătu nu sciu neci ceti neci scrié. Dreptu-ce sè infintiâmu institute de cultivare si de latirea moralitatii comuni si intre poporul de rondu. (Risù generalu. Mai multe voci: Asiè dara in teatru invétia omenii a ceti si a scrié!) Se invétia altele: moralitatea, portarea in viétia sociala, gustu mai nobilu, istoria si, ce e mai momentosu, limb'a natiunale; — acelu-a, care merge la teatru d'in respectulu comunu de moralitate, nu trebuc sè scia chiaru si ceti si scrié. (Risù sgomotosu). Ni-ati facutu si acea obiectiune cà, afara de noi, mai sunt si alte natiunalitati, si asié, de ni veti dá nôe veti fi siliti sè dati la tote.

Firesece, aveti detorintia d'a va ingrigi de recerintie toturoru natiuniloru d'in patria. Dar' vedu cà cele-lalte natiunalitati, acuma nu pretindu nemica, pote cà voru de aci incolo, volenti non fit injuria; noi inse asta-data pretindemu pentru romani, apelandu la consentiulu de loialitate si dreptate alu onorabilei camere si sperandu cà rezultatulu nu va lipsi.

Nu sciu, ce greutati si pedece afla d. condeputatu Ernestu Simonyi in aceea, cà limb'a nostra sè fia respectata pretotindenea, precum la oficiolatele inferioare, asié si la cele superioare. Eu la ast'a nu afu nici una pedece practica pentru cà, daca se pote folosi limb'a nostra la judecatoriele cele primarie, de ce sè nu se pota folosi de asemenea si la forurile de apelatiune. Anume, binevoiti a impartì, dupa natiunalitati, curi'a regésca in mai multe sectiuni, si asiedati sectiunele aceste in provincia printre natiunalitati respective, — apoi aplicati la sectiunile numite nu numai magiari, ci si romani, serbi, ruteni, slovaci, cari voru poté lucrà in limb'a loro, si pedecele disparu.

Onor. camera! D. deputatu Colomanu Tisza, voindu a justificà egemonia magiarismului, mi-a disu-o francu, cà in fiasce-care tiera poliglota trebuc sè duca cina-va rolulu primariu. Ei bine, dar' sè nu ni formulàmu rolulu acestu primariu pre contulu altui-a. In tiera poliglota, rolulu primariu corespunde la reprezentarea toturoru intereselor poliglote concentrate la olalta. La noi in asta tiera poliglota inse nu e asié. Prin urmare, in tiera poliglota, unde snt diferite natiuni (Eschiamàri sgomotose: Aici esiste numai una natiune!), nu se pote, ca una natiune sè duca rolulu primariu in detrimentulu celoru-a-lalte natiuni conlocutorie, buna-ora ca la noi, ci tote natiunile conlocutorie au sè stabilize prin consensu comunu foculariulu loro de administratiune, pentru reprezentarea toturoru intereselor. Acestu-a, domniloru, este rolulu celu adevratu de conducere (Sgomotu generalu.)

Ei vedeti, fiasce-care partita, fiasce-care adunare, fiasce-care societate singuratica, sèu mai multe la olalta eterogene, in sa si camera si are presiedintele, si are conducatoriulu sèu, dara nu pentru ace'a, ca partid'a, adunarea, societatea, sè renuncie la drepturile sale in favorea conductorului, ca acestu-a sè faca abusu de ele, ci numai ca respectivulu conductoru sè repesinte si sè manifesteze in ordine buna tote interesele respectivei societati. (Risù.) D. Colomanu Tisza a binevoitu a dice si aceea, cà in tier'a acést'a, rolulu primariu este si trebucse sè fia alu magiariloru, si cà magiarii au trebuntia imperativa sè concentreze la sine tote poterile spiritali si fisice, pentru a-si conservà acestu rolulu primariu si pre viitoriu. Dara candu a disu acést'a a datu totdeodata sè intieléga lumea intréga, cà magiarii nu o potu face altmintrea, fàra numai prin ignorarea, suprematisarea, oprimere si apesarea absoluta a toturoru celoru-a-lalte popore d'in patria (Sgomotu. Eschiamàri: la ordine! Recede! Destulu!), pentrucà, daca vre-unu poporu tinde sè atraga tote poterile fisice si spiretuali dela alte popore, si sè le concentreze numai in sine: atunci e lucru prè-firescu, cà despoiandu estu-modu pre cele-lalte natiuni de drepturile si poterile sale, rolulu sèu primariu nu va insemnà alta decâtu suprematia si oprimere despotica. (Sgomotu. Eschiamàri: la ordine! recede!)

Eu asié credu, onorab. camera, cà patri'a acést'a este a nostra comuna, si nu este numai a unui poporu. Sè nu recurgemu la foria pentru a ne oprime unii pre altii, ci sè nesuimu, ca sè propasimu cu totii d'impreuna in cultura, pentrucà viitorulu este ascuratu numai acelu poporu, care va intreze pre celu-a-laltu prin cultura spiritala si stare materiala. (Miscare.)

Curiosu, d. deputatu Colomanu Tisza a trasu la indoiéla, ca si cum suprematia magiariloru ar' fi espressa prin lege, mandrindu-se si falindu-se, cà elu nici candu n'a votatu, nici va votà una atare lege de suprematisare. Eu inse voiu sè vi aducu inainte legi, cari asigura elementulu magiaru suprematia preste cele-lalte popore. Pof-timu: legile d'in anulu 1844 prin cari limb'a magiara s'a declarat de limba oficiosa; legile d'in anulu 1848, apoi si legile d'in 1865-68, la a caroru aducere a concursu si inu-si d. Colomanu Tisza. Vedeti, ca sè nu recurgemu si la cele vechie, aceste legi profeséza curatu suprematia magiariloru spre apesarea celoru-a-lalte natiuni d'in patria. (Sgomotu mare. Eschiamàri: recede!)

Da, trebuc sè recedeti, domnii mei, dela suprematia, si sè recedeti si dela politic'a provocatoria. In loculu acestoru-a sè fiti sinceri, drepti si loiali facia de pretensiunile cele juste a celoru-a-lalte popore d'in patria. Sè

ve interesati de cultivarea concetatiiloru d.-vostru, cari au remasu inapoi nu d'in vin'a loro, ci o sciti bine, cà prin asupririle suferite. Dicu, sè ne imbracisàmu unii pre altii fratiesce, ca si noi ceste-lalte natiunalitati sè tienemu patri'a acést'a de mama dulce comuna, éra nu totu numai de mascera.

La d'in contra, daca veti tinde in modu neliberalu totu la suprematisarea nostra (Contradiceri. Sgomotu), fi- vi aminte, cà caus'a natiunale, de care d.-vostra ve temeti asié de tare, se va resuscitá d'in ce in ce in modu totu mai eclatantu, pentrucà „actio creat reactionem“. Apoi videant consules!

Dar', daca ve genéza atátu de tare cestiunea natiunalitatiloru, d'in motivu, cà in urmarea oprimeriloru presinti, iè dimensiuni totu mai mari: escontentati pretensiunile cele juste a le natiunalitatiloru, — si cestiunea va incetá de sine. (Sgomotu. La ordine!) Spre ilustrarea acestei-a vi scrvescu cu unu micu esemlu: sciti bine, cà pana mai ieri alalta-ieri n'ati fostu permis natiunalitatiloru a se folosi de limb'a loro propria, nici la congregatiunile municipieloru; acuma ast'a e permisa prin lege. Pana ce nu li s'a fostu iertatu, éra multa lupta amara intre natiunalitati si intre d.-vostra, domnii situatiunei, cà-ci natiunalitatele pretindeau, firesece, cu totu dreptulu sè pota cuventá si in limb'a loro propria. Éra acum lupt'a a incetatu dela acele congregatiuni, pentrucà s'a satisfacutu prin lege acelor pretensiuni. Asta-di, la congregatiunile municipieloru, unde ore-si-care natiunalitate este in majoritate: vorbesce in limb'a sa; éra unde e in minoritate, vorbesce de buna voia in limb'a celoru dela majoritate, anume in limb'a magiara, ca sè fia intieléca de toti, — si candu se si folosese de limb'a propria d'in candu in candu, o face acést'a numai pentru sustienerea dreptului, ce este degià garantatu prin lege.

Estu modu ar' fi, daca s'ar permite natiunalitatiloru a vorbi in limb'a loro propria si aici in camera.

De colorariu remane: satisfaceti dorintieloru juste si cu privire la celelalte natiunalitati, in interesulu bine-lui comunu.

Acum inca aveti una astfelu de ocaziune, dacanu-mai voiti sè fiti drepti si loiali.

D'in partemu apartienu la motiunea facuta de condeputatu I. Hodosiu, si vi o recomendu si d.-vostru spre partinire. (Eschiamàri: destulu ni-si vorbitu.)

Presiedintele: E adevuru, cà presiedintelu nu i competu nici drepturi nici detorintie, a aduce judecata a supra ore-si-carei dechiaratiuni a cutàru deputatu, inse daca vre-unu deputatu aseréza ce-va ce contradice legiloru nostre cardinali constitutiunali: aceea nu o pote trece cu vederea. D. deputatu antevorbitoriu a afirmatu, cà romanii facu in patri'a acést'a o natiune politica; la ast'a am sè-i cetescu respectivulu pasagiu d'in lege, unde se dice: „conformu principiiloru fundamentali ale constitutiunei, toti locnitorii d'in Ungari'a facu numai una natiune politica: natiunea magiara, la care apartiene totu cetatiunulu, fia acelu-a de ori si ce natiunalitate.“ (Vivate.)

E. B. St a n e s c u: (Sgomotu immensu. Voci: n'are cuventu.) Voiu sè me provocu la §-ulu 128 d'in regulamentulu Camerei (Sgomotulu se continua.) Eu n'am afirmatu, cà aici esiste, dupa lege, mai multe natiuni politice; d'in contra am disu, ca legea, nu vré sè recunosca acést'a, cà legea in asta privintia face oprimere, (Sgomotu mare) si cu legea se potu innadusi pretensiunile celoru-a-lalte natiuni (Sgomotu mare). Dara am afirmatu si voiu afirma totdeana, cà in fapta (Sgomotu mare), da, in fapta, in Ungari'a esiste mai multe natiuni politice. (Sgomotu teribilu.)

Brasiovu, 12. aprile 1870.

Pre candu intelegintia romana d'in Pest'a se certa prin diuarie despre posibilitatea sèu neoposibilitatea infintiarei unui teatru romanu d'incoce de Carpati, romanii brasioveni, dedati, cum vedu eu, a face ace'a ce potu, inainteza si Thali'a romana. Am cetitu multe frumose despre convenirele colegiale ale romaniloru si romaniloru d'in Brasiovu, — de multu am avutu dorintia de a gustà in persona d'in bucuriele rezultatulu intelectualu si spiritalu, provocatu prin aceste conveniri, si éta dorintia mi se impleni; intemplarea aduse cu sine, càtu in 10 aprile a. c. fui martoru la doue productiuni teatrale, arangiate in sala gimnasiulu romanu d'in Brasiovu. Audisemu preste di, cum-cà diletantii romani voru produce in diu'a susunumita, ser'a, doue bucàti teatrale; éra vorb'a de „Creditorii“, comedia intr'unu actu, de V. Alesandri, si de „Farmeculu amorului“, opereta in unu actu de Adolf Müller. Alergai indata la sala gimnasiulu spre a-mi aflà unu locu si, onore publiculu romanu d'in Brasiovu, locurile de timpuriu erau cuprinse tote, càtu cu mare truda potui castigà unu biletu si astu-foliu mi se deschise potintia de a inirà la productiunile de sera, tota dup'a-medi'a cu neastemperu acceptàmu or'a a 8-a, candu éra sè se incepa productiunile. La 7¹/₂ ore eram in sala, carea éra degià infundata de publicu, unu semnu, cà si romanii brasioveni cari, de altmintrea, avura destule-ori ocaziune de a vedé teatru romanu, inca acceptau cu ne-

astemperu sè vedea rezultatulu primei incercari a diletantiloru sèi si pre acestu campu alu literaturu romane.

Luandu in consideratiune greutatele, cu cari are de a se luptà ori ce inceputu, totu ascultatoriulu a trebuitu cu inim'a multumita sè paresesca sala gimnasiulu.

Necunoscondu tote persoanele, cari jocara si lipsindu d'in programa numele rolantiloru, nice nu sum in stare sè amintescu numele celoru ce s'au destinsu in ambele bucàti; me voiu incercà inse a face o mica recenziune dupa numele personelor ce ocurgu in aceste doue bucàti.

La inceputu s'a jocalu comed'a, rol'a principale o duce in acést'a, actorulu Alecu Versianu si actricea Aglae. Acést'a d'in urma a jocalu atàta de naturalu rol'a sa, càtu nu numai si-a castigatu cu totu dreptulu aplausele cele multe, dar' a meritatu pre deplinu si cununele de flori, ce i s'au aruncatu. Alecu si-a sciutu rol'a forte bine, inse tonulu nu l'a prè ajutatu spre a face modulatiunile, cari sè recereau la introducerea unei scene dramatice, carea ocurge in mediulocuulu comediei. Gesticularile inca rataceau câte-odata a la catedra, de unde am conchisu, cà person'a ce se producea, trebuc sè fia unu profesor. Cele-lalte role au fostu secundarie, si ca atari s'au jocalu prè bine, mai cu sema person'a, carea producea pre Tache Ievrescu, a produsu destulu de bine pre betranulu amoretatu. Croitorulu francezu mi s'a parutu prè modestu, pre candu ciobotariulu neamtii, imitandu limbagiulu romanescu alu nemtiloru, gresia câte odata de schimonosia si câte unu cuventu nemtiescu in vorbirea romana. Originalu a fostu cofetariulu grecu si droscariulu lipovanu.

A urmatu „Farmeculu amorului.“ Vi marturisescu, cà productiunea acestei operete intr'adeveru si pre mine m'a farmecatu, dar' am observatu, cà intregu publiculu éra farmecatu; nice inchipuire nu-mi faceam, cà reuniunea de cantareti a romaniloru brasioveni sè pota aretà in music'a vocale unu atare resultatulu escelinte, dupa cum s'a aretatulu acestu-a in fapta prin productiunea unei operete, ce nu trece in rondulu celoru mai usiore de cantatu.

Domn'a romana, carea a jocalu rol'a Floricea, a cantatu cu prè multa arta, precisiune si tactu. Are voce destulu de puternica, melodiosa si cultivata. D-sa, se vede, cà a facutu studie musicale si exercitie in music'a vocale; a pasitu pre scena cu destulu curagiu; atitudinea corpului si gestulu érau pre deplinu corespunditorie rolei ce jocà. Petru, ca june saténu plugariu, si-a jocalu rol'a prè bine, — espresiunea faciei lui tradà in destulu pre amoretatulu fricosu si sfitosu, — vocea densulu a fostu destulu de chiara si de melodiosa, dar' pre langa acést'a a jocalu cu multa desteritate si precisiune rol'a sa. Dlu respectivu si-pote gratulà talentulu si organulu seu musicalu; o pote duce departe in music'a vocale, cu una voce atátu de frumosa si placuta.

Vioric'a, de-si a cantatu putienu, totu-si a descoperitu publiculu, cà dens'a este una cantaretia destulu de exercitata, cà are una voce frumosa si clara, dara „birtastia satului“ se afla cu totulu in rol'a sa, tota portarea ei si-a sciutu-o modulà astu-feliu, càtu sè corespundia rolei ce ocupà.

Nunc venio ad fortissimum virum! Briciu, barbierulu satului, a fostu in rol'a sa non plus ultra. Domnulu, care a jocalu acést'a rola se vede, cà are forte multa cunoscentia de teatru; densulu a jocalu rol'a cu atàta desteritate, càtu omulu credeà a avé inaintea sa, nu pre unu diletantu, carele mai multu d'in distractiune se arunca câte-odata si in templulu Thalei si alu Melpomenei, — ci pre unu adevratu artistu de specialitate, asié càtu eu eram de opiniunea, cum-cà cutare artistu exercitatu d'in Romania éra angagiatu de societatea diletantiloru spre ajutoriu, si nu me potui retiené ca sè nu intrebu pre unu vecinu, cà de unde a venitu respectivulu teatralistu? Spre mirarea mea primii respunsulu, cum-cà domnulu respectivu este unu comerciantu d'in Brasiovu, carele inse s'a ocupatu prè multu cu teatrulu, operat'a produsu s'a tradusu in limb'a romana prin unulu d'intre diletanti, prin Dlu Dr. N. Popu profesorulu gimnasiulu. Traducerea, pre langa ace'a, cà este mare parte in versuri, este forte nimerita, are o limba alesa si metrulu, càtu se pote precepe d'in cantare, este in totu loculu forte bine intocmitu.

Romaniloru! Reuniuni si éra reuniuni!!

Ce nu pote unulu, potu duoi, ce nu potu duoi, potu mai multi! Numai prin reuniuni ni vomu poté inaintà cultur'a natiunale. Luati esemlu de la Brasioveni; vedeti aici existe reuniunea femeelor romane; reuniunea gimnastica, reuniunea de cantareti, — tote romane Tote facu progrese escelinti. De ce sè nu se pota infintiá si in alte cetati, unde locuescu romani, câte-o reuniune de cantareti si cantaretie? De ce sè nu se pota infintiá si in alte locuri conveniri colegiale, ca in Brasiovu? Au dora d. e. in Sabiu, Alb'a-Iuli'a, Clusiu, Blasiu etc. nu se afla atàti-a romani si romane, tineri si betrani, càtu sè infintieze conveniri colegiale, unde sè cante, sè dechiame, sè cetesca d'in opuri romanesci, ba chiaru sè invetie si câte-o bucata teatrale si sè o produca in cercu privatu? Reuniunile aceste aru avé in totu loculu rezultatulu

loru, in specia rezultatu imbucuratoriu pentru seculu frumosu. Câte dame romane, cari sunt asta di, prin influința societăților straine, in unele cetăți seduse de vorbescu in publicu, ba nu a-rare-ori si in familia limb'a germana ori cea magiara, nu si-aru castigă prin astu-teliu de reuniuni desteritate in limb'a sa materna, aru deveni a fi incantate de dulcetă si melodiositatea limb'e romane? Numai prin reuniuni de cultura nationale vomu poté sè ni scapâmu femeele, crescute prin scole si societăți straine, de influința ce acésta crescere o eserceza spre desnationalizarea femeeloru nostre, in unele cetăți magiare d'in Transilvani'a.

Pre la anulu 1859—1860, petreceâmu in Sabiu. Influința germanismului eră atât de mare pre acelu timp, cătu in mai multe case romane audiâi vorbindu-se limb'a germana. Spre a pune stavila aceste abnormități, tinerimea de la academi'a de drepturi, infintiâ una societate de musica si cantări si cu incetulu traseră in societatea lor si pre damele si domnișorele romane. Se produsera mai multe bucăți teatrale, la prim'a productiune inse, la „nunt'a tierenesca“ nu-si potura castigă tinerii pre nice un'a d'ntre domnișorele romane, carea sè ic rol'a Ilenutiei; acésta rola a trebuitu sè o joce unu juristu imbracatu in haine de tierenea. Piesa teatrale jocata de romani, cântările romanesci, apoi nesce dechiamatiuni, facura atât impresiune asupr'a publicului romanu ascultatoriu, cătu domnișorele romane, cari venira la productiune vorbindu nemtiesca, mersera a-casa vorbindu romanesc, er' tinerii diletanti fure provocati de mai multe părți prin dame si domnișore, ca sè mai arangeze productiuni teatrale si densele se oferiau a primi role. S'a facutu! Domnișorele romane au primitu role, dar' fiindu-că nu sciâu ceti scrișorea romanescă cu litere, si-luara a-casa si profesoru de limb'a romana, care le invetia limb'a gramaticale romana numai ca sè-si pota invetiâ rol'a primita. Resultatulu a fostu minunatu. Damele respective si-cunoscuro dulcetă limb'e si, onore denseloru, scosera limb'a germana preste pragulu casei.

Pana candu nu vomu avé institute de crescere de totu soiulu si in totu loculu, unde sunt roma i, ca sè ni potemu cresce familiile in cultur'a nationale, — pana candu vomu avé tetru romanescu, ca de pre scen'a romana sè ne incantâmu de dulcetă limb'e si melodieloru romane, dati sè facemu in totu orasielulu unde locuescu romani câte-o reuniune ca a Brasiovenilor! Sè nu ne confunde nice decâtu impregiurarea, că Brasiovenii sunt multi si potu aretâ unu rezultatu mare, nu, noi pre unde suntemu putieni, vomu aretâ rezultatu putienu, dar' totu-si vomu aretâ unu rezultatu!

Dupa acésta digresiune sè ne intorcemu éra-si la reuniunile Brasiovenilor.

Precum am intielesu, reuniunea cantaretiloru este intrunita cu reuniunea gimnastice. Acésta reuniune se eserceze prin conveniri dese spre inaintarea scopului reuniunei, pentru carele unii facu adeverate gertfe. Am a mentiuinâ, că progresulu celu escelinte alu cantaretiloru, cari canta si operele intregu, cum au doveditu o cu asta ocașione, este de a se multumi, dupa cum sum informatu, in specie numai Dloru profesori Panteleimonu Dima si Nicolau Popu.

Aici eră sè-mi inchiaiu epistol'a, candu tocma intrâ la mine unu amicu. De la acestu-a aflai, cum-câ persoane ce au jocat in comedia sunt: Dșior'a Otili'a B. Popu, profesorii Lengeru, Cioflec, Ionasiu, Ilasieviciu si comerciantii Georgiu Maciucă, Jenache Popu si Nache Florianu; er' cele d'in opereta: Dnele Carolin'a Lengeru si Paulin'a Popu; domnișior'a Mari'a Dimitriu, — apoi Dșii Dr. Nicolau Popu prof., Ioanu B. Popu comerciant si Constantinu Dimitriu.

Onore Domniloru profesori, cari sci u inaintâ gustulu de frumosu si nobilu nu numai prin predare teoretica, ci si prin fapta si practica.

Unu caletoriu transilvanianu.

D'in Selagiu, 13 aprile 1870.

(Mortea lui Cucu; noua alegere de deputatu.)

Mortea tenerului anteluptatoriu nationale, Ioanu E. Cucu, a petrunsu cu dorere anim'a fia-carui romanu adevratu; dorerea a fostu inse multu mai mare pentru noi Selagenii cari, dora singuri, suntemu in stare a cuprinde si a simți marimea pierderii, ce ne ajunse prin repausarea junelui deputatu talentatu. Dreptu doveda de acésta gele, pentru repausatulu Cucu s'au tînutu parastase in mai multe comune. — Fia-i tierin'a usiora si memori'a eterna.

Acum éra suntemu in ajunulu alegerii de deputatu. Dșia a alegerii e pusa pre luni-a dupa Dominec'a Tomei (2 mai), dșia remarcabile pentru fia-care romanu bine-simțitoriu. La dorrea generale a poporului, candidatur'a de deputatu a primitu o protopopulu d'in Santău, d. Vasiliu Popu, care in lupt'a nationale a romaniloru d'in Selagiu si-a castigatu merite numeroze si care a fostu factorele principale si la alegerea de deputatu a repausatulu Cucu. Ungurii cu candidatii lor, L. Bescyk,

protojude, si Bagoși, firese si-incorda tote poterile in contr'a candidatulu nationale; de la ei nici că acceptâmu altu-ce-va, fiindu că sunt dedati a luptă contr'a totu, ce este romanu.

Credu in constanti'a si maturitatea poporului romanu care, precum in 24 martiu 1868, asié si acum in luni-a dupa Dominec'a Tomei, va sci sustiené standardulu romanu in Selagiu.

Mane, adeca in 14 aprile, in interesulu alegerii, romanii voru tîné o conferința in Tasnadu.

Lupt'a sustienuta de acestu organu de publicitate este aplaudata d'in partea romaniloru d'in Selagiu si nu voru remané nici ei inapoi a vi aretâ semnulu de recunoscintia si prin fapte.

O.

VARIETATI.

** (D. advocatu Iosifu Romanu cu on. sa socia) au sositu de la Oradea-Mare in midiu-loculu nostru in 13 aprile, séra. Au esăsu de ori, joi si domineca (14 si 17 apr.) la Vatiu, petrecundu diu'a intregu la D. Alesandru Romanu u, fratele sêu, carele se afla sanetesu, ba neci umorea nu l'a parasitu.

** (Bibliografia.) Una carte voluminosa, de 352 pagine, de mare importantia pentru baserec'a romana si, prin urmare, si pentru viet'a nostra politica-nationala, a esitu de sub tipariu, d'lele trecute. Titulu cărții este: „Vechi'a metropolia ortodosa romana a Transilvaniei, suprimerea si restaurarea ei, de Nicolau Pope'a, protosincelu archid., asesoru cons., profesoru de teolog, membru fund. alu Asociat. transilvane pentru literat. rom., etc. Sabiniu, cu tipariu tipografiei lui S. Filtsch (W. Krafft), 1870.“ Altii mai chiamati decâtu noi, nu voru intardă, credemu, a apretia d'in firu in peru acésta opera. De asta data nu potemu face alta ce decâtu a pune sub ochii cetitoriloru nostri materialulu tratatu de dnulu autoru. Partea prima cuprinde urmatoriele capitle: I. Esistint'a vechiei metropolie a Transilvaniei. II. Originea vechiei metropolie a Transilvaniei. III. Pusetiunea si jurisdictiunea vechiei metropolie a Trans. IV. Metropoliti vechiei metropolie a Trans. V. Apostasi'a metropolitulu Atanasiu. VI. Unirea si consecintiele ei. Partea a dou'a trateza urmatoriele probleme: VII. Starea baserecei ort. d'in Ardêlu dupa unire. VIII. Primele incercări pentru restaurarea vechiei metr. a Trans. IX. Primele radie de sperantia pentru restaurarea vechiei metr. a Tr. X. Deputatiunea d'in 1862 pentru restaurarea vechiei metr. a Tr. XI. Ultimii pasi pentru restaurarea vech. metr. a Tr. Partea a trei-a contine urmatoriele cestiuni: XII. Resolvirea vechiei metrop. a Trans. prin Imperatulu. XIII. Congresulu serbescu d'in an. 1865, si Romanii. XIV. Despartirea factica a Romaniloru de cătra Serbi. XV. Inarticulare restauratei metr. romane a Trans. si, in fine, XVI. Primulu congresu nationalu baserecescu alu restauratei metropolie a Trans. Tota acésta materia este intretiesuta cu multe date istorice. Câte-va priviri fugitive ce amu aruncatu in opulu Parintelui Nicolau Pope'a, ne facu a recomandâ lectoriloru nostri acésta carte, carea li va oferî nu numai una lectura interesanta si petrecatoria ci si folositoria. Intre impregiurări atât de fatale precum le avemu noi romanii asta-di, candu mai toti scrietorii nostri se ocupa de politica, unu opu ca alu Dșii Pope'a si-are pretiulu sêu indoitu. Autorulu dovedesce chiaru si prin marturisirile celoru mai renumiti barbati romani de ritulu gr. cat., că partea mica a romaniloru, cari au trecut la baserec'a apusena, n'a cascigatu nimica prin uniunea cu baserec'a Romei, ba că ranele infipse in anim'a nationei in urm'a desbinării produse prin uniune sunt immense. Ore impregiurările de facia, in cari se afla baserec'a romana de ritulu gr. cat., nu atesteza ce'a ce dice autorulu? Cine ni va respunde?

** (Anunciu.) Subscrișulu am onore a face cunoscutu Prea Onoratorulu Abonanti, cumcâ brosiur'a I. d'in tomulu alu II. atu opulu „Istoria Revelatiunei Divine“ a esitu de sub presa, si se va espedâ in septeman'a prima dupa santele Pasce. Blasiu 15 Aprile 1870. Gabriele Popu, profesoru de teologia.

** Necrologu. Andreiu Morariu, invetiatoriu la scol'a normale d'in Naseudu, repausâ la 8. Aprile a. c., la 4 org. dupa media-di, dupa unu morbu scurtu, dar' dorerosu de 16 ore, in urm'a unei apopleșie acute de plumâni, in etate de 35 de ani, lasandu dupa sine veduv'a cu 2 orfani. — Primele cunoscintie sile cascigă repausatulu in scol'a elementara si in cea triviale d'in loculu nascerei sale Zagr'a, pasî apoi in scol'a normale d'in Naseudu, ascultâ la anulu 1849—50 unu cursu pedagogicu de 6 lune sub renumitulu invetiatoriu Moise Panga, dupa absolvirea carui-a fû aplecatu mai antâiu de invetiatoriu elementariu in comun'a Rodn'a-Noua, mai tardiu de adjunctu la scol'a normale d'in Naseudu. In acésta calitate primi densulu unu stipendiû imperatescu spre a ascultâ unu cursu pedagogicu mai naltu in Prag'a, unde petrecu 4 ani, absolvindu in cei duoi d'antâiu cursulu

pentru invetiatori principali, er' in cei duoi d'in urma cursulu pentru invetiatori la scole reali inferioari. Intornandu-se éra-si in patria, fû numitu invetiatoriu definitivu la scol'a normale d'in Naseudu. — Deschidiendu-se cu inceputulu anulu 1859 preparandi'a d'in Naseudu, repausatulu se impartesi si la prelegerile pedagogice d'in acestu institutu cu 3 ore pre septemana, avendu a propune la inceputu geografia si istoria, dupa ace'a economi'a si limb'a nemtiesca. La 1. Noembre a. c. ar fi implenitu 20 de ani de sierbitiu; crud'a morte inse i curmâ firulu vietiei in midiloculu activitatei sale. Fia-i tierin'a usiora!

Sciri electrice.

Parisu, 17. aprile. Mai multe diuarie anuncia cu siguritate, că toti alegatorii voru primî una scrisore autografa si tiparita a imperatulu, carea chiarifica insemnetatea plebiscitulu. Acésta scrisore va aparé joi, dupa votarea senatus consultulu.

Belgradu, 17. arp. Asta-di s'a serbatu a doue-dieci si cinci a aniversare a resbelulu serbescu de independintia. Serbarea s'a finitu cu una iluminatiune frumosa.

Constantinopolea, 18. apr. „Turquie“, respundiendu diuariulu rusescu „Golos“ accentueza, că port'a nu va cede Muntenegrului nice chiaru una palma de pamentu. Representantii poteriloru desapreciara acestu limbagiu infocatu, care prejudeca lucrâriloru comisiunei. Angli'a voiesce ca sè se faca concesiuini.

Constantinopolea, 18. apr. Patriarculu respinse in modu oficialu fermanulu relativu la cestiunea beserice bulgare, sub cuventu că Port'a n'are dreptu a modificâ relatiunile dreptulu religunar.

Parisu, 18. apr. (Siedint'a senatulu.) Languerronniere aperandu plebiscitulu dice, că nu se recere numai ca Franci'a sè fia tare, ci ca Europ'a sè si creda in tar'ia ei. Resultatulu plebiscitulu va spariâ unele spirite europene, cari credu, că miscamintele liberale au slabitu poterea Franciei. Aceste pareri false voru incetâ, indata-ce voru vedé, că liberal'a Francia se grupeza in giurulu imperatulu.

Parisu, 19. apr. Domineca in 24 l. c. va aparé una proclamatiune a imperatulu cătra poporu carea va determinâ diu'a pentru publicarea plebiscitulu. Conformu unui decretu imperatescu, scrutiniulu va durâ numai una dî. In siedint'a de ieri a senatulu s'a desbatutu a dou'a ora senatus-consutulu. Languerronniere aperâ plebiscitulu, care este tar'ia imperiulu in a-fara si condamnarea revolutiunei in intru.

Florenti'a, 19. apr. In Milanu s'a descoperitu una fabrica de patrute, unulu d'ntre fabricanti vulnerâ pre unu agente alu politiei si fugi.

Vien', 19. apr. S'a decisu definitivu a se emite unu apelu cătra alegatorii, atât pentru alegerea la senatulu imperialu, cătu pentru diete. Ministeriulu lui Potocki se va inaugurâ prin una amnestia pentru criminalistii politici; imperatulu a subscrișu degiâ decretulu relativu la acésta amnestia.

Burs'a de Vien'a de la 20. Aprile. 1870.

5% metall.	60.60	Londra	123.60
Imprum. nat.	69.80	Argintu	120.50
Sorti d'in 1860	96.50	Galbenu	5.86½
Act. de banca	715.00	Napoleond'or	9.87
Act. inst. cred.	256.80		

Responsuri. Dșii Gr. Puscaru prentu in Dabac'a. De ora-ce nu vi s'a potutu tipari adres'a pre timpulu prenumeratu, a trebuitu sè vina intro cele de pre jan.—jun., in protocolu inse sunteti indusi pana in 15. sept. si apoi protocolulu e bas'a.

Dșii Iacobu Castoreanu in Turdasu rom. Dvostra reclamatii numerii 1—11 de pre anulu 1869. Pre langa tota bunavointi'a nu vi-i potemu tramite, căci nu-i avemu.

Proprietariu si editoriu ALESANDRU ROMANU Redactoru respund. interim. IONU PORUTIU.